A Ireo faminaniana voasoratra:

❖ **Taiza ary nahoana no nosoratana izy ireny?**

— Mosesy no olona nahazo toromarika voalohany avy amin'Andriamanitra hanoratra ny Baiboly. Tany an'efitra Mediana, no nanoratany ny Joba sy Genesisy. Nandritra ny Fanafahana, no nandraisany toromarika manokana hitahiry an-tsoratra ny toe-javatra nitranga (Eksodosy 17:14).

— Mpaminany hafa nahazo toromarika manokana hanoratra boky dia i Isaia (Isaia 30:8); Jeremia (Jeremia 36:2); Habakoka (Habakoka 2:2); ary Jaona (Apokalypsy 1:11).

— Samy hafa ny toe-javatra niainan'ireo mpanoratra ny Baiboly:

☐ Nenjehina toa an'i Davida
☐ Tany an-dapa toa an'i Solomona
☐ Tany ivelany toa an'i Daniela
☐ Tany am-ponja toa an'i Paoly
☐ Sesitany toa an'i Jaona

— Andriamanitra no nifidy na ny olona na ny hafatra hotehirizina mba tsy hisy ho very izay kasainy hambara amintsika mahakasika ny fanavotana antsika (2 Tim. 3:15).

❖ **Ahoana no fomba nanoratana azy ireny?**

— Ahitana fomba fanoratra isan-karazany ao amin'ny Baiboly, izay nosoratan'ny mpanoratra samihafa mahery ny 40, nandritra ny 1 500 taona. Anisan'izany: fitantarana (Gen. 37:2); tetiarana (Gen. 5:1); faminaniana (Is. 13:1); fahitana momba ny andro farany (Apok. 12:1); tononkalo (betsaka ao amin'ny Isaia); hira (Tononkiran'i Solomona 1:1); hevitra roa mitovy na mifamaly (Is. 17:7); fanoharana (Lioka 18:1); ary taratasy (2 Tesaloniana. 3:17).

— Tsy manao fanavahana ny Baiboly momba ny fahefana ananan'ny fomba fanoratra iray noho ny iray hafa. Samy ilaina avokoa izy rehetra hampintana ny hevitr'Andriamanitra, satria ny olona tsirairay avy dia mora mandray ny hafatra amin'ny fomba fanoratra iray raha oharina amin'ny fomba iray hafa.

— Mazava ny filazan'i Petera fa ny soratra ao amin'ny Testamenta Vaovao dia manana fahefana mitovy amin'ny ao amin'ny Testamenta Taloha (2Pet. 3:15-16).

B Fampiasana mpitantsoratra sy fitaovana hafa:

❖ **Nahoana no nilaina ny mpitantsoratra?**

— Mpisorona i Jeremia, koa azo antoka fa mahay mamaky teny sy manoratra. Saingy, nampiasa mpanampy izy—Baroka—hanoratra ny hafatra avy amin'Andriamanitra (Jer. 36:1-4). Na dia nankatoavin'Andriamanitra aza, dia hafa no nandraisana izany tamin'ny fotoan'androny (Jer. 43:2-3).

— I Paoly, izay nahay tsara ny teny Grika, dia nampiasa mpanampy hanoratra ny taratasiny (Rom. 16:22). Mba hisorohana ny fanoratana taratasy amin'ny anarany, dia tsy maintsy nanao sonia tamin'ny sora-tanany izy tamin'ireo taratasy notononiny (2 Tes. 3:17).

— Nanoratra ny taratasiny tamin'ny teny Grika voarafitra tsara i Petera, izay hita mazava fa sarotra ho an'ity mpanarato ity izay teny Arameana no fitenin-drazany. Ny fampiasana mpanampy dia nanampy azy hampita ny hafatra araka ny tokony ho izy amin'ny fiteny tsy voafehiny tsara. Na dia nifidy ny teny hanehoana tsara ny hevitra avy amin'i Petera aza ny mpanampy azy, dia tsy midika izany fa mihena ny maha-avy amin'ny tsindrimandry avy amin'Andriamanitra ny episitiliny.

❖ **Inona no loharanon-kevitra avy any ivelany nampiasain'ny mpaminany?**

— Nampiasa tahirin-kevitra ara-tantara sy dika mitovin'ny didim-panjakana sy taratasy avy amin'ny mpanjaka Persiana i Ezra raha nanoratra ny bokin'ny Tantara sy Ezra. Nehemia, kosa indray, dia nampiditra ao amin'ny bokiny ny fitantarana firazanana avy amin'ny taratasy tahiry hitany.

— Koa satria tsy vavolombelona ny amin'ireo toe-javatra tantarainy i Lioka, dia nanoratra ny filazantsara sy ny ampahany amin'ny bokin'ny Asan'ny apostoly avy amin'ny alalan'ny tahirin-tsoratra sy fanadihadihana ireo vavolombelona nanatri-maso izy (Lio. 1:3).

— Naka teny avy tamin'i Épiménide sy Aratos, mpanoratra malaza Grika i Paoly (Asa 17:28; Titosy 1:12). Joda kosa indray, dia naka teny avy amin'ny boky iray tsy tafiditra ho isan'ny Baiboly, boky misy ny faminanian'i Enoka (Joda 1:14).

— Samy notarihin'ny Faahy Masina avokoa izy rehetra amin'ny fampiasana loharano hafa. Niaiky izy ireo fa milaza ny marina, ary noho izany, mitondra ny hafatra tian'Andriamanitra ampitaina.

D Ny maha-olombelona ao anatin'ny hafatra:

- **Tsy fahatanterahana ao amin'ny Baiboly?**
  - Nisafidy hampiasa olombelona tsy tanteraka—"vilany tany"—Andriamanitra mba hampita ny hafany (2 Korintiana 4:7). Ahoana no fiatraikan'izany tsy fahatanterahana izany amin'ny hafatra? Azo antoka 100% ve ny Baiboly?
  - *Teny tranainy.* Teny Hebreo, Arameana na Grika izay tsy haintsika ny heviny, na hafa ny heviny nampiasaina azy tamin'ny andron'ny mpaminany.
    - ☐ *Ohatra*: Gopher (גֹּפֶר) (Gen. 6:14); Sélah (סֶלָה) (ampiasaina im-betsaka amin'ny salamo)
  - *Fahadisoana nataon'ny mpanao dika mitovy*. Mety nanao fahadisoana (hita matetika ao amin'ny Testamenta Vaovao) ny mpanao dika mitovy rehefa nandika ny lahatsoratra, na nanoratra teny notononina.
    - ☐ *Ohatra*: ny "teny nampidirina" (1 Jaona 5:7-8 KJV). Fanamarihana nataon'ny mpanao dika mitovy ka nampidirin'ny mpanao dika mitovy iray hafa tao amin'ny lahatsoratra.
  - *Fahadisoana nataon'ny mpanoratra mihitsy*. Rehefa nanoratra lahatsoratra avy amin'ny fitadidiana, na nitantara tranga tsy natrehany maso, dia mety nanao fahadisoana madinika, tsy dia misy dikany ny mpanoratra ny Baiboly.
    - ☐ *Ohatra*: Milaza an'i Zakaria, "zanak' i Barakia" (izay mpanoratra ny bokin'i Zakaria) ho novonoin'i Joasy i Matio (Mat. 23:35; jereo Lio. 11:51; 2Tant. 24:22)
  - *Fahadisoan'ny mpandika teny*. Ny mpandika teny ny Baiboly, indrindra ireo mandika ho amin'ny fiteny moderna, dia mety ho voasarika hampita ny hevitry ny mpandika teny.
    - ☐ *Ohatra*: Misy dika-teny sasany (MSG, NMB) mandika ny Andron' ny Tompo (Apok. 1:10) ho "Alahady," na dia taorian'ny nahafatesan'ny apostoly no nanomboka nampiasaina io fiteny io.

FIANARANA FANAMPINY: NY MAHA-AZO ANTOKA NY ASA SORATR'I ELLEN G. WHITE

Rehefa nanome baiko an'i Ellen Andriamanitra mba hanoratra ny hafany, dia namaly izy hoe: "Tsy mahay manoratra aho." Saingy nanome hery ho azy Andriamanitra, koa dia nanomboka nanoratra izy. Rehefa nandeha ny fotoana, dia naka olona mpanampy azy tamin'ny fanoratana izay nanitsy ny fitsipi-pitenenana diso sy nanatsara ny fanoratana ny teny sasany izy.

Tsy nanova ny hevitry ny hafatra na oviana na oviana izy ireo, sady tsy nanampy ny heviny manokana. Tsy maintsy namarinin'i Ellen hatrany ny lahatsoratra vita.

Momba ny tsy maha-mety diso azy amin'ny maha-mpaminany azy, dia izao no lazain'i Ellen: "Tsy mbola nilaza velively aho fa tsy mety diso. Andriamanitra irery ihany no tsy mety diso." (Selected Messages, vol. 1, p. 42).

Momba ny maha-azo antoka ny asa sorany, dia izao no nosoratany: "Misy fotoana izay tsy maintsy niresahana zavatra tsotra andavanandro sy nieritreretana momba izany; tsy maintsy nisy taratasy tsotra nifampitana hafatra teo amin'ny mpiasa iray mankamin'ny anankiray hafa. Ny teny sy ny fampahafantarana toy izany dia tsy avy amin'ny tsindrimandrin'ny Fanahin'Andriamanitra manokana" (Selected Messages, vol. 3, p. 64).